

(၁) မိတ်ဆက်နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံ အသွင်ကူးပြောင်းပြီလား?

(Justine Chambers and Gerard McCarthy)

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ အစောပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ပွဲလက်ဘက်ရည်ဆိုင်များတွင် ရုပ်မြင်သံကြားရှေ့၌ လူအုပ်စုများစုဝေးရောက်ရှိလာကြပြီး နေပြည်တော်ရှိ ပြည်သူ့လွှတ်တော် နှင့် အမျိုးသား လွှတ်တော် (အောက်လွှတ်တော်နှင့် အထက်လွှတ်တော်) တွင် ကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုမည့် ရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်အသစ်များကို ကြည့်ရှုနေကြသည်။ ဆယ်စုနှစ်ငါးစု ကျော်မျှ စစ်တပ်အုပ်ချုပ်လာခဲ့သည့် တိုင်းပြည်တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သည့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အစိုးရလက်တွင်းသို့ စစ်တပ်မှ ဥပဒေပြုမှုအာဏာနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာကို လွှဲပြောင်းပေးပါမည်လားဟု ပြည်သူအများစုက သံသယဖြစ်နေကြသည်။ ၁၉၉၀ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ထိုပါတီက အနိုင်ရရှိခဲ့သော်လည်း စစ်အစိုးရက အာဏာလွှဲပြောင်းပေးရန် ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။ NLD လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ မြန်မာ့လွှတ်တော်အတွင်း နေရာရရှိမှုမှာ မိမိကိုယ်ကို ဒီမိုကရက်ဟု သတ်မှတ်သူများအဖို့ မချင့်မရဲ ယုံကြည် မျှော်လင့်ခြင်းတို့ဖြင့် မျက်ရည်ဝိုင်းခဲ့ရသည်။ ၎င်း၏ မျှော်လင့်ချက်များကို ပို၍ခိုင်မာလာစေသောအချက်မှာ ရက်သတ္တပတ် အနည်းငယ် အကြာတွင် ဒီမိုကရေစီရရှိရေးတိုက်ပွဲဝင်သူနှင့် အတိုက်အခံခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ကို အနီးကပ်ထောက်ခံလာသူတစ်ဦးဖြစ်သည့် ဦးထင်ကျော်သမ္မတဖြစ်လာခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ များမကြာမီ ဒေါ်စုကိုယ်တိုင်ပင် အသစ်ဖန်တီးလိုက်သည့် ရာထူးဖြစ်သော "နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံရာထူး" ကို လက်ခံတာဝန်ယူခဲ့ရာ သူမစကားအတိုင်း ၎င်းရာထူးက 'သမ္မတ၏အထက်' တို့ရောက်ရှိခဲ့သည် (Marshall and Mclaughlin 2015)။

၂၀၁၆ ခုနှစ်အစောပိုင်း စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ် လများကတည်းကပင်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြောင်းလဲမှု များသည် စစ်အစိုးရ၏ မြန်မာနိုင်ငံအကူးအပြောင်းအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များသည် ဒီမိုကရေစီပြောင်းလဲရေးအတွက် အချက်ပြမီးဖြစ်နေသည်မှာ ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာ သိသာထင်ရှားလာသည်။ ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် အိမ်ထောင်စုကြွေးမြီ ပမာဏများမှာ အကြပ်အတည်းအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ ၂၀၁၇-၂၀၁၈ တွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း (သို့) တပ်မတော်အတွက် ဘက်ဂျက်အသုံးစရိတ်မှာ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုဖူလုံရေး အသုံးစရိတ်ပေါင်းတို့ထက် ကျော်လွန်နေသည်။ ၂၀၁၁-၂၀၁၅

ခုနစ်အတွင်း စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ် နိုင်ငံရေး ပါတ်ဝန်းကျင်နှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ ဖွံ့ဖြိုးအားကောင်းလာသော်လည်း အန်အယ်ဒီ၏ရွေးကောက်ပွဲပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံသည် ရှေ့သို့ဆက်တက်၍ ပိုမိုပူးပေါင်းပါဝင်မှုအားကောင်းသောနိုင်ငံဖြစ်လာနိုင်သည်ဆိုသော မျှော်လင့်ချက်များကတော့ ၂၀၁၅ ကတည်းက အလျင်အမြန် မှေးမှိန်လာသည်။ ပြည်သူတို့၏ လွတ်လပ်ခွင့်များမှာလည်း ထပ်ကာထပ်ကာ တိုက်ခိုက်ခံနေရပြန်သည်။ ဒေါ်စု၏ရာထူးသက်တမ်းကာလအတွင်း လူမှုကွန်ယက် အသုံးပြုသူများနှင့် သတင်းထောက်များ အကျဉ်းချခံရမှုများ မြင့်တက်လာခြင်းတို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် "သတင်းလွတ်မှု နောက်ပြန်လျှော့ကျမှုအရောက်ဆုံးနိုင်ငံအဖြစ်" သတင်းစာဆရာများ ကာကွယ်ရေးကော်မတီမှ ကြေညာခဲ့သည်။ ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် ဆန္ဒထုတ်ဖော်သည့် ကျောင်းသားများဖိနှိပ်ခံခဲ့ရပြီး မြေယာအငြင်းပွားမှုများမှာလည်း မြေယာလက်လွတ် ဆုံးရှုံးခံရသူများအဖို့ တရားမျှတမှုရရှိရေးနှင့် လျော်ကြေးပေးအပ်ခြင်းများမှာလည်း ရာစုများစွာတိုင် အောင်ပင် မျှော်လင့်ချက်အနည်းအကျဉ်းသာရှိလေသည်။ ထို့ပြင် ဘာသာရေးကိုးကွယ်မှုအရေ လူနည်းစုများနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအတွက် လုံခြုံမှုမှာ အလွန်စိုးရိမ်စရာ ဖြစ်လာသည်။ ၂၀၁၇ ခု၊ ဇန်နဝါရီလတွင် ဒေါ်စု၏ "နိုင်ငံတော်၏အတိုင်ပင်ခံရာထူး" ကို စီမံဖန်တီးပေးသူ၊ ထင်ရှားသော မူဆလင်ရှေ့နေဦးကိုနီအား ပြောင်ကျကျလုပ်ကြံသတ်ဖြတ်မှုမှာ ထင်သာမြင်သာရှိလှပေသည်။

ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများမှာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုများအတွက် အန္တရာယ်ရှိနေသော ရခိုင်ပြည်နယ်လောက် အခြား ဘယ်မှာမှမရှိပါချေ။ နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးအမိန့်များမှာ ၂၀၁၂-၂၀၁၃ ခုနှစ်ကတည်းကပင် လူမျိုးရေးအကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် လုံးလုံးလျားလျား ယို့ယွင်းပျက် ပြားခဲ့ရသည်။ ၂၀၁၆ ခု အောက်တိုဘာလ နှင့် ၂၀၁၇ ခု ဩဂုတ်လများတွင် အာရကန် ရိုဟင်ဂျာ ကယ်တင်ခြင်းတပ်ဖွဲ့ (ARSA)ဆိုသော ရိုဟင်ဂျာလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့၏ မြန်မာ့တပ်မတော်ကင်းစခန်းများကို တိုက်ခိုက်မှုမှာ တပ်မတော်က "ရှင်းလင်းမှုစစ်ဆင်ရေး" ဟုသတ်မှတ်၍ အလျင်အမြန် ပြင်းပြင်းထန်ထန် တန်ပြန်ဆောင်ရွက်မှုကို ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ထောင်နှင့်ချီသော အိမ်များမီးရှို့ခံရပြီး၊ အိမ်နီးချင်းဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ရိုဟင်ဂျာ ၇၅၀,၀၀၀ ဦး မောင်းထုတ်ခံခဲ့ရ သည်။ ၂၀၁၈ ခု အစောပိုင်း စာတမ်းရေးသားနေသောအချိန်တွင် အာဏာပိုင်များမှ အခွင့်အလမ်းများမှ လွတ်လပ်သော သတင်းမီဒီယာ၊ လူ့အခွင့်အရေး စောင့်ကြည့်သူများနှင့် ထိခိုက်မှုရှိခဲ့သော ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းဒေသအတွက် UN မှခန့်အပ်ထားသော စုံစမ်းစစ်ဆေးသူများကို ကန့်သတ်တားဆီးမှုများ ဆက်လုပ်ပြုလုပ်နေဆဲဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ဒုက္ခသည်များ၏ သက်သေထွက်ဆိုချက်၊ ဂြိုဟ်တု ထောက်လှမ်းရေးခါတ်ပုံများနှင့် စုံစမ်းထောက်လှမ်းရေး

အစီရင်ခံချက်များက မြန်မာ့တပ်မတော်နှင့် ရခိုင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တို့၏ စနစ်တကျဥပဒေမဲ့ သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ လိပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် မီးရှို့မှုများကိုတွေ့ရှိခဲ့ပြီး "လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်ခြင်း နာမူနာပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်" အဖြစ် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့မှ ကြေညာရန်ဖြစ်ပေါ်လာစေခဲ့သည် (Cumming Bruce 2017)။ ဒေါ်စုအစိုးရနှင့် တပ်မတော်ကပါ စွပ်စွဲမှုအများစုကို ငြင်းဆိုခဲ့ပြီး ARSA ကို "အကြမ်းဖက်အုပ်စု"အဖြစ် တံဆိပ်ကပ်၍ "ရိုဟင်ဂျာ" သည် နိုင်ငံသားတိုင်းရင်းသား မဟုတ်သလို မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ရှိသူများ မဟုတ်ကြောင်း သတင်းစကားကိုသာ ခိုင်မာရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည် (Cheesman 2017 သို့ကြည့်ရန်)။

မြေပုံသင်းချိုင်းများအစုလိုက်အပုံလိုက် ရှိနေမှုနှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်တို့၏ ရိုဟင်ဂျာတို့အပေါ် ရက်စက်မှုကျူးလွန်သည့် ပုံရိပ်များထွက်ပေါ်လာခြင်းနှင့် တစ်ချိန်ထဲမှာပင် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ဆန္ဒပြမှုရှိခဲ့ပြီး နေပြည်တော်နှင့် ခံယူချက်ပြင်းသော အထက်တန်းလွှာရခိုင်နိုင်ငံရေးသမားတို့ဆက်ဆံရေးမှာလည်း တင်းမာသောအနေအထားသို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲနောက်ပိုင်း အန်အယ်လ်ဒီ၏ ဝန်ကြီးချုပ်ခန့်အပ်မှုအပေါ်မူတည်၍ အန်အယ်လ်ဒီအပေါ် ဗမာလူမျိုးကြီးစိုးရေး တည်ဆောက်နေသည်ဟု မြင်လာပြီး ရခိုင်အထက်တန်းလွှာတချို့နှင့် ရခိုင်အောက်ခြေ လူတန်းစားတို့အဖို့၊ ရခိုင်အထက်တန်းလွှာတို့နှင့် အနီးကပ်ဆက်သွယ်မှုရှိသော အခြားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ဖြစ်သည့် ရခိုင်တပ်မတော် (Arakan Army) ကို ထောက်ခံမှုဖြစ်လာစေခဲ့သည် (Davis 2017)။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်ကတည်းက ရာချီသော တပ်မတော် သားတို့၏ အသက်သေကျေပျက်စီးမှုများရှိခဲ့သည်ဟု ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့ရသည်အထိ တော်လှန်ရေးတိုက်ပွဲများ ရှိခဲ့သော်လည်း ယှဉ်ကြည့်လျှင် ရိုဟင်ဂျာစစ်အုပ်စု (ARSA) ထက် များစွာအင်အားတောင့်တင်းသော ရခိုင်တပ်မတော် (AA)ကို အစိုးရမှ "အကြမ်းဖက်အဖွဲ့"ဟု တံဆိပ် ကပ်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း နေပြည်တော်ရှိ အာဏာပိုင်တို့က ၎င်းအဖွဲ့ကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထည့်သွင်းလိုသည့်ဆန္ဒမရှိပါချေ။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းကတည်းက AA ၏ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ချင်းပြည်နယ်တို့မှ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်လာခြင်း၏အကျိုးဆက်နှင့်အတူ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် ၂၀၁၈ ခု ဇန်နဝါရီလတွင် ဝါရင့်ရခိုင်နိုင်ငံရေးသမားများကို ဒေသမငြိမ်မသက်ဖြစ်အောင်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံတော်သစ္စာဖောက်မှုတို့ဖြင့် ဖမ်းဆီးခြင်းမပြုမီ၊ ရခိုင်ဆန္ဒပြသူတို့ကို ရဲတပ်ဖွဲ့က နှိမ်နင်းပစ်ခတ်ရာတွင် လူရှစ်ဦးသေဆုံးခဲ့ရသည်။ နေပြည်တော်တွင်လည်း နိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့် သဘောထားကွဲလွဲမှုကိုသီးခံခြင်းအပေါ် အကန့်အသတ်များဖြင့် အချက်ပြလာ ပြီး၊ အစိုးရ အပြုသဘောဆောင်သော ပြန်လည်ခေါ်ယူနေရာချထားပေးရေး

အစီအစဉ်နှင့် ဘဏ်လားဒေ့ချ်နိုင်ငံ တွင်လတ်တလောရောက်ရှိနေသည့် ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်များကို ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ပြန်လည် ခေါ်ယူရေးသည် ရခိုင်အထက်တန်းလွှာတို့၏ နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးအရ အခုအခံများကြောင့် အခက်ကြုံနေရသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်အပြင် တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အကွဲအပြဲများသည် မကြာသေးမီကမှ မြန်မာ့နောက်ဆုံးအခြေအနေနှင့် ပါတ်သတ်၍ခေါင်းစဉ် ဖြစ်လာခဲ့ခြင်း (Cheesman and Farrelly 2016) သည် ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲကတည်းကပင် ပို၍ထင်ရှားပေါ်လွင်လာခဲ့သည်။ ဤဖြစ်ရပ်မျိုးသည် ကချင် ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ဝမ်းနည်းဖွယ်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရသည်။ ၂၀၁၆ ခု တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ရာထူးလက်ခံရရှိပြီးနောက် ငြိမ်းချမ်းရေးသည် ထိပ်ဆုံးဦးစားပေးကိစ္စ ရပ်ဖြစ်လာပြီး၊ ဒေါ်စုအုပ်ချုပ်ရေး လက်အောက်တွင် တောင့်တင်းခိုင်မာသည့် စစ်တပ်၏ တိုက်ခိုက်မှုအရှိန်မြင့်လာမှုအပေါ် လူနည်းစုဖြစ်သည့် မျိုးနွယ်စုခေါင်းဆောင် အများအပြားအနေ ဖြင့် သစ္စာဖောက်ခံရသည်ဟု ခံစားနေရသည်။ တင်းမာမှုမြင့်မားလာခြင်း ရလဒ်တစ်ခုအနေဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ဝသွေးစည်းညီညွတ်ရေး တပ်မတော် (UWSA) သည် ၂၁ ရာစု ပင်လုံ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲမှ ချက်ချင်း ပြန်လည် ထွက်ခွာသွားပြီးနောက် အခြားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် ကချင်လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်နှင့် ရခိုင်တပ်မတော် (AA)တို့ ပါဝင်သော "မြောက်ပိုင်း မဟာမိတ်များ" အဖြစ် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ မြောက်ပိုင်းမဟာမိတ် အပေါင်းအပါများ ပြုလုပ်တောင်းဆိုမှုဖြစ်သော "အားလုံးပါဝင်ရေး" တင်ပြမှုမှာ ကန့်ကွက်ခံရပြီး၊ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် တပ်မတော်က ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်များအတွင်း တိုက်ခိုက်မှုတိုးမြှင့်လာခဲ့သည်။ ကချင်ပြည်နယ်တွင် ၁၉၉၄ ခုနှစ်ကတည်းက သဘောတူခဲ့သော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှုကို ၂၀၁၂ တွင် ပျက်ပြယ်သွားပြီး ပဋိပက္ခများ ပြန်လည်ဖြစ်ပွားမှုကြောင့် ၁၀၀,၀၀၀ ထက်ပိုသော လူဦးရေနှင့် ရာချီသော မိသားစုများ နေရပ်စွန့်ခွာ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ကြရသည် (Hedstrom 2016; Lintner 2017)။ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များတွင် ယုံကြည်မှုကျဆင်းလာပြီး၊ တင်းမာမှုများ ပေါ်ထွက်လာရာ၊ ရေရှည်ငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းကြောင်းမှာလည်း အရှာရခက်ပြီး မဖြေရှင်းနိုင်သည့် လုံခြုံရေး၊ အကြောက်တရားနှင့် နိုင်ငံရေးနာကြည်းချက်များပို၍ ပေါင်းစပ်ဆိုးရွားလာခဲ့သည်။

ထစ်ငေါ့နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်အတူ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် တစ်နိုင်ငံလုံး အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက် (NCA) ကိုလက်မှတ်ထိုးထားသောအဖွဲ့များနှင့် တိုင်းရင်းသား အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းတို့က ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် ကတိကဝတ်များ ပျောက်လွင့်သွားကြပြီလားဟူ၍

စိုးရိမ်ထိတ်လန့်နေကြသည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲထားသော ကရင်နှင့် မွန်ပြည်နယ်တို့ရှိ ပြည်သူများသည် စစ်မက်ဖြစ်ပွားမှုများ ရပ်စဲသွားမှုကြောင့် လွတ်လပ်စွာ ရွှေ့ပြောင်းမှု၊ အခွန်စည်းကြပ် ကောက်ခံမှုများ လျော့နည်းလာခြင်း၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများ၊ လူ့အခွင့်အရေးအပြင်းအထန် ချိုးဖောက်မှုများ လျော့ကျသွားခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ စသည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိလာကြသည် (KHRC 2014 သို့မဟုတ် ရန်၊ South and Joliffe 2015)။ သို့သော်လည်း အာဏာခွဲဝေမှုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမှာ ခိုင်မာမှုမရှိသေးသလို၊ တရားဝင်သဘောလည်းမဆောင်သေးပေ။ မြန်မာအစိုးရနှင့် စစ်တပ်သည် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း (EAO) ထိန်းချုပ်ထားသော နယ်မြေများကို ဗမာပြည်၏ မဟာဗျူဟာ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ချဲ့ထွင်ပြီး၊ သဘာဝသယံဇာတများကို ထုတ်ယူရန် လုပ်ဆောင်သည်ဟု တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်များက ရှုမြင်လျက်ရှိကြသည် (Brenner 2017; Decobert 2016)။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်အစောပိုင်းတွင် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) နှင့် တပ်မတော်တို့ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှု ပဋိပက္ခများ မြင့်တက်လာခြင်းသည် လတ်တလောအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်များ၏ အလားအလာကောင်းကို ဆိုးရွားစေသည့် နိမိတ်လက္ခဏာပင်ဖြစ်သည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းကိုယ်စားလှယ်အများစုသည် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုမရှိဘဲ မြေသိမ်းမှုများနှင့် သဘာဝသယံဇာတများ ထုတ်ယူနေမှုသည် ဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ အမှန်တကယ်မသွားနိုင်သေးခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်နေရသည်ဟု အခိုင်အမာစွဲမှတ်နေကြ သည်။ ယင်းဖြစ်စဉ်တို့ကြောင့်ပင် ကချင်ပြည်နယ်တွင် တစ်ကျော့ပြန်ပဋိပက္ခ ပေါ်ပေါက်လာရခြင်း ဖြစ်သည် (Sadan ၂၀၁၆ ; Woods ၂၀၁၁)။ ယခုထက်တိုင် ပြည်နယ်ခေါင်းဆောင်များအဖို့ ထိရောက်သောနိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးမှုနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဖြေလျော့ပေးမှုများ လိုအပ်နေရာ၊ မတိုးသာ မဆုတ်သာ အခြေအနေကို ကျော်ဖြတ်ရန် တပ်မတော်၏ ဗီတိုအာဏာမှာ အတားအဆီးတစ်ခုဖြစ်နေပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အရပ်သားခေါင်းဆောင်များ၏ အာဏာမှာလည်း အကန့်အသတ်နှင့် တည်ရှိနေသည်။

ပဋိပက္ခအလွန် အင်စတီကျူးရှင်းများ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ပျက်ကွက်ခြင်းကြောင့် စိုးရိမ်ကြောင့် ကြဖြစ်မှုများသည် နိုင်ငံရေးအသိုင်းအဝိုင်းနယ်ပယ်၊ နိုင်ငံသားခံယူမှုနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုတို့နှင့် ပါတ်သတ်သော အငြင်းအခုံတို့နှင့်အတူ ယုတ်နွယ်လာကြရသည် (Farrelly ၂၀၁၄၊ Laoutides and Ware ၂၀၁၆; Welsh Kai Ping Huang ၂၀၁၆)။ မကြာသေးမီက မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်မှု အတွဲတွင် (KNU)၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး ဖထိုကွယ်ထူးဝင်းက နှစ်ပေါင်းများစွာ တပ်မတော်ကို တိုက်ခိုက်နေခဲ့ကြသူများပင် တိုင်းရင်းသားနှင့် ကိုးကွယ်မှုသာသာ ကွဲပြားမှုများအပေါ် လေးစားမှုရှိသော "မြန်မာ" အမှတ်သရုပ်လက္ခဏာအဖြစ် ဖြစ်နိုင်ချေ

ရှိနေဆဲဖြစ်ကြောင်း မြင်နေဆဲဖြစ်သည်ဟု အလေးထားပြောကြားခဲ့သည် (South and Lall ၂၀၁၈ P.P 301-3) သို့ကြည့်ရှုရန်။ သို့သော်လည်း နေပြည်တော်နှင့် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များရှိ အန်အယ်လ်ဒီအထက်တန်းလွှာတို့သည် ပိုမိုပူးပေါင်းပါဝင် နားလည်မှုရှိသော နိုင်ငံရေး အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပေါ်လာရန် တွန်းအားပေးမှုအတွက် ခြေလှမ်းအနည်းငယ် စတင်ခဲ့ကြသည်။ သို့ပေမယ့် မွန်ပြည်နယ်နှင့် ကယားပြည်နယ်တို့တွင် အမျိုးသားခေါင်းဆောင်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းရှုပ်ထွေးမှုများရှိရန် သတ်မှတ်ခြင်းသည် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များ၏ ဆန္ဒသဘောထားကိုဆန့်ကျင်ပြီး "ဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒတည်ဆောက်ခြင်း (Burmanization)" အဖြစ် ကြောက်စိတ်ပိတ်စေခဲ့သည်။ ဆန့်ကျင်ဖက်အဖြစ် KNU ခေါင်းဆောင်တို့မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ကရင်နစ်သစ် ကူးပွဲတော်၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် KNU အဖွဲ့ကို စတင်ထူထောင်ပေးသူ စောဘဦးကြီးရှုပ်ထွေးမှု ထူထောင်ရာတွင်လည်း စစ်တပ်အရာရှိများ၏ နှစ်ကြိမ်တိုင် ပိတ်ဆို့မှုခံခဲ့ရသည်။

ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏ အကန့်အသတ်များ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှု ကန့်သတ်ချက်များနှင့် အမှတ်သရုပ်ဆိုင်ရာ ဝိရောဓိများမှာ ၂၀၁၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အုပ်ချုပ်ရေးတွင် စစ်တပ်မှ ဆက်လက်နေရာယူထားနေခြင်းကြောင့်လည်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပါဝင်သည် (Egreteau 2014)။ သို့သော်လည်း စမ်းသပ်ကျင့်သုံးသော လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာကိုခွဲဝေသည့် အစီအစဉ်တို့၏ နိုင်ငံရေးအလွန်တွင်၊ တရားဝင် အင်စတီကျူးရှင်းများမဟုတ်သော NLD ၏ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုနှင့် စည်းလုံးညီညွတ်ရေး အိုင်ဒီရော်လော်ဂျီတို့သည် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ တာဝန်ခံမှုနှင့် ထိရောက်သော ကိုယ်စားပြုမှုတို့အတွက် အတားအဆီးဖြစ်လျက်ရှိသည် (Walton 2015)။ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း အကြမ်းဖက်မှုများတွင် တပ်မတော်သည် ကျင့်ဝတ်အရသော်လည်းကောင်း၊ ဥပဒေအရသော်လည်းကောင်း အပြစ်ရှိသော်လည်း NLD အနေဖြင့် တပ်မတော်အရာရှိများ နှင့် အငြင်းပွားမှုကို ဂရုတစိုက် ရှောင်ရှားနေခဲ့ခြင်းကြောင့် နိုင်ငံတကာလေ့လာစောင့်ကြည့်သူများက တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် မင်းအောင်လှိုင်ထက် စုကြည်နှင့် သူမ၏အစိုးရအဖွဲ့ကို တာဝန်ရှိကြောင်း ဝေဖန်ပြောဆိုခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲလိုသော NLD အဖွဲ့ဝင်တို့သည် လွှတ်တော်နှင့် ပါတီနှစ်ခုစလုံးတွင် စည်းလုံးညီညွတ်ရေး ဟူသော ကန့်သတ်ထားဆီးမှုသည် ၎င်းတို့အား လည်ပင်း ကြိုးကွင်း စွပ်ထားသလို ဖြစ်နေသည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး ကိုယ်စားလှယ်များ၏ စိုးရိမ်မှုကို နေပြည်တော် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် နိုင်ငံတော်အဆင့် အရာရှိများက လစ်လျူရှုပစ်ပယ်ကြသောကြောင့် ထိုသို့သော

အကြပ်အတည်းများကို ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်တို့၌ ပို၍ခံစားကြရသည် (Egreteau 2018)။ နေပြည်တော် NLD လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များမှ ဒေသခံတို့၏ ကန့်ကွက်မှုကို လျစ်လျူရှု၍ မွန်ပြည်နယ်ရှိ ချောင်းဆုံတံတားကို 'အောင်ဆန်း' ဟု အမည်ပေးရန် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်းက ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါတီရုံးနိမ့်မှုနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ "စည်းလုံးညီညွတ်ရေး"ကို အထက်အောက် ပြဋ္ဌာန်းရန် ကြိုးပမ်းခြင်းသည် အာဏာရပါတီတွင်း သဘောထားကွဲလွဲမှုနှင့် တင်းမာမှုတို့ကိုသာ ဖြစ်ပေါ်လာစေလိမ့်မည်။ နိုင်ငံတစ်ပုဒ်ရှိ တိုင်းရင်းသား ပါတီများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် "စည်းလုံးညီညွတ်မှု" ကို ဖော်ဆောင်လာကြရာ နောက်တစ်ကြိမ် ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲတွင် နိုင်ငံတွင်း အစိတ်အပိုင်းအတော်များများတွင် လူမျိုးစုကို အခြေပြုသော အမျိုးသားရေး ရွေးကောက်ပွဲနိုင်ငံရေး ပေါ်လာပေလိမ့်မည်။

အရပ်သားအစိုးရအပေါ် နိုင်ငံတကာမှ ဝေဖန်ရှုတ်ချမှုများ မြင့်မားလာခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရေးအထက်တန်းလွှာတို့၏ အစဉ်တစိုက်ရှာဖွေလာသော ပထဝီဝင် နိုင်ငံရေး ချိန်ခွင်ညှာညှိခြင်းတို့နဲ့အတူ ရောထွေးလာခဲ့သည်။ တပ်မတော်မှ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် နယ်မြေရှင်းလင်းရေးဆောင်ရွက်ချက် အကောင်အထည်ဖော်ပြီးနောက် သံတမန်ရေးအရ မှီခိုနေရသော မိတ်ဖက်များဖြစ်သည့် တရုတ်နှင့် ရုရှား တို့အနေဖြင့် မြန်မာအာဏာပိုင်များကို စိစစ်ခြင်းနှင့် စွဲချက်တင်ခြင်းတို့မှ ကာကွယ်ပေးမှု ပြန်လည် ပေါ်ထွက်လာသည် (Mathicson 2018)။ အလားတူပင် NLD သည်လည်း အတိတ်ကာလက ပုံစံအဟောင်းအတိုင်း ရိုဟင်ဂျာများ ပြန်လည် လက်ခံရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကဲ့သို့သော နယ်ပယ်များတွင် အခက်အခဲများကို ဖြေရှင်းရန် ၁၉၉၀ နှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ်များတွင် ရှိခဲ့သော ငွေရှင်ကြေးရှင်များကို မှီခိုရသော နိုင်ငံတော်နှင့် စီးပွားရေးနယ်ပယ်ဆက်ဆံရေးကို ပြန်လည်ကျင့်သုံးလာရသည် (Turnell 2011)။ စုကြည်၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး တောင်းဆိုမှုအရ သာဓကအနေဖြင့် ၂၀၁၇ ခုအောက်တိုဘာလတွင် န.ဝ.တ၊ န.အ.ဖ လက်ထက်တွင် နာမည် ဆိုးဖြင့် အလွန်ကျော်ဇောခဲ့သော သြဇာတိက္ကမကြီးမားသည့် သူကြွယ်အချို့သည် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုအဖြစ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၁၃)သန်းတန်ဘိုးရှိ စံပြကျေးရွာများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင် အကူအညီများကို ပြန်လည် ရောက်ရှိလာမည့် ရိုဟင်ဂျာများအတွက် ဆောက်လုပ်ကူညီပေးခဲ့သည်။ အမျိုးသားရေး "တာဝန်"ဟု ပုံဖော်ခြင်း (သို့) သံတမန်နည်းအရ စည်းရုံးခြင်းသည် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ သြဇာအာဏာရှိသူများနှင့် ချိန်ခွင်ညှာမညီသော ဆက်ဆံရေး ရှိနေခြင်းက ပိုမိုမျှတပြီး၊ အားလုံးပါဝင် အကျုံးဝင်သော တစ်နိုင်ငံလုံး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဘယ်ပုံ ဘယ်နည်းဖြင့် စခန်းသွားမည်ကို ဆက်လက် စောင့်ကြည့်ရပေဦးမည်။

အုပ်ချုပ်ရေးတွင် တပ်မတော်မှ အခိုင်အမာ နေရာယူထားခြင်းနှင့် 'စည်းလုံးညီညွတ်ရေး' အတွက် ချမှတ်ထားသော ကတိကဝတ်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် ဆန္ဒမရှိခြင်းတို့သည် အားလုံးပါဝင်နိုင်သောနိုင်ငံရေးဖြစ်ဖို့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အလားအလာများအတွက် အတားအဆီးမဖြစ်သေးပါ။ မြန်မာနိုင်ငံပုံမှန်နိုင်ငံရေး၌ စိတ်အားထက်သန်မှု ကွဲအက်ခြင်း ရှိသော်ငြားလည်း တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအဖို့ရာ နိုင်ငံရေးတွေ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန် ကျန်ရှိနေသေးသည် (Cheesman 2016)။ ဤအတွဲတွင် ပါဝင်မီးမောင်းထိုးပြသူများအနေဖြင့် လက်ရှိ ရောပြွန်းအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်က အကန့်အသတ်များ သတ်မှတ်ထားသော်လည်း အရပ်သားများအဖို့ ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေး မျှော်မှန်းချက်များကို ဆက်လက် အကောင်အထည်ဖော်ရန် နယ်ပယ်ရှိသေးသည်။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် အောက်ခြေလူထု၊ နယ်ပယ်အဝန်းအဝိုင်း နှင့် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာရှုထောင့်တို့မှ အပိုင်းသုံးပိုင်း ခွဲထုတ်ကြည့်ရာ ပြည်သူလူထု၊ နေရာများနှင့် နိုင်ငံရေးဟူ၍ ဖြစ်ပြီး "မြန်မာနိုင်ငံအသွင်ပြောင်းလဲပြီလား?" ၏ အခန်းခွဲများ၌ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း မြန်မာ့လူမှုအဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံရေး၏ စနစ်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်၊ အဆက်မပြတ်တည်ရှိနေမှုများနှင့် အကွဲအပြဲများကို သုံးသပ် တင်ပြထားသည်။ အခန်းတော်တော်များများသည် မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်အဆင့်များတွင် နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေး ဖြေလျှော့မှုများမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုနှင့် တိုးတက်မှုတို့ကို လေ့လာရန် အချိန်ယူ အားစိုက်ထုတ်ထားသော သုတေသနများမှတစ်ဆင့် ပြန်လည်ထုတ်ယူ သုံးသပ်ထားခြင်းများဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အသွင်ကူးပြောင်းသွားပြီလားဆိုသော မေးခွန်းသည် ဘာတွေပြောင်းလဲသွားပြီ၊ ဘာတွေမပြောင်းလဲသေးဘူးလဲဟု မေးနိုင်သည့် ရိုးရှင်းလှသော မေးခွန်းတစ်ခုတော့ မဟုတ်ပါ။ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးမှသည် တိုးတက်မှုများနှင့် ကြိုလင့်ရသောဘေးရန်ရှိသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အကဲဖြတ်ခြင်းများ အပြင် စာရေးသူသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စစ်တပ်နှင့် အရပ်ဖက် ရောပြွန်းစီမံထားမှု အခြေအနေထဲမှ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏ လှုပ်ရှားခြင်းနယ်ပယ်ကို သုံးသပ်လေ့လာရန် အောင်မြင်နိုင်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ရည်မှန်းချက် အမြင်များကိုလည်း အကြံပြုတင်ထားပါသည်။ ဖြေရှင်းရခက်သော မြန်မာလူထုလှုပ်ရှားမှုနှင့် ခေါင်းဆောင်များသည် ယခုအခါ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် အဖြေရှာနေကြသည်ဖြစ်ရာ ဤစာတမ်းပါ အခန်းများမှလည်း အသစ်နှင့် အခြားသောနည်းလမ်းများဖြင့် သာမန်ပြည်သူလူထု၏ ဘဝများကို နည်းလည်ရန်နှင့် တိုးတက်မှုတို့အတွက် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် နည်းလမ်းသစ်များကို အကြံပြုဆွေးနွေး တင်ပြထားပါသည်။

ပြည်သူလူထု

ဒီမိုကရေစီစနစ် ပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်စဉ်များသည် အစိုးရများအား အလယ်အလတ်ရှိ မဲဆန္ဒရှင်များ၏ လူမှုရေးလိုအပ်ချက်တောင်းဆိုမှုများကို ပိုမို၍ တုန့်ပြန်ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပေးစေခြင်း၊ တာဝန်ခံမှုအပိုင်းကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေခြင်းနှင့် နိုင်ငံတော်ဦးဆောင်သည့် ဝန်ဆောင်မှုပေးစေခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်သည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ယူဆကြသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်တန်းလွှာအဆင့် နိုင်ငံရေးနယ်ပယ် အလွန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် သာမန်ပြည်သူများ၏ဘဝကို မည်သို့မည်ပုံ အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည်ကို အကဲဖြတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ခုနှစ်ဆယ်ရာခိုင်နှုန်း သော မြန်မာနိုင်ငံသားများ နေထိုင်ကြသည့် ကျေးလက်တောရွာများရှိ လူမှုရေးဆိုင်ရာ အရွေ့ အင်အားများကို အခြေခံ၍ ကမ္ဘာ့ဘဏ်အဖွဲ့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲချက်များကို လေ့လာရာတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးက နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံတော်တို့ အကြားတွင်ရှိသော လူမှုရေးပဋိညာဉ်ကို မည်သို့ မည်ပုံပြောင်းလဲလိုက် ကြောင်းကိုလည်း ရှာဖွေခဲ့ကြသည်။ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အရည်အသွေးကိုအခြေခံသော လေ့လာမှု တစ်ရပ်ကို နိုင်ငံတလွှားရှိ ကျေးရွာများတွင်ပြုလုပ်ခဲ့ရာ၊ ကျေးလက်ပြည်သူများ၏ ယုံကြည်ချက်ရှိရှိ အရာရှိများနှင့် ပြန်လည်ညှိနှိုင်းစေ့စပ်ခဲ့ပုံနှင့် မည်သို့တုန့်ပြန်ခဲ့ကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ အသစ်ရွေးချယ်ခံရသော အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများကို ဒေသန္တရရွေးကောက်ပွဲကဲ့သို့သော တရားဝင် ယန္တရားမှတစ်ဆင့် တာဝန်ခံမှုရှိရန် ကြိုးစားဆောင်ရွက်လာကြသည်။ အထူးသဖြင့် မြေယာသိမ်းယူခြင်း အမှုကိစ္စများတွင် သူတို့သည် ဒေသခံမိသားစုများတလျှောက်နှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့ အစည်းကွန်ယက်များကို ဝက်ဘ်ဆိုဒ်၊စမတ်ဖုန်း တို့မှတစ်ဆင့် ချိတ်ဆက် ဆက်သွယ်လာနိုင်ကြပြီး၊ ရွာသူရွာသားအချို့တို့သည် မိမိတို့မြေ ပိုင်ဆိုင်မှု မစွန့်လွှတ်ရရေး အန္တရာယ်များသည့် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများပင် ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ တာဝန်ခံမှုယန္တရားများသည် အစိုးရကြားဝင်စေ့စပ်သော ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စတင်ဆောင်ရွက်ကြိုးပမ်းမှုများကို တိုးချဲ့ခြင်းလုပ်ငန်းတွင် တိုးတက်မှုရှိခဲ့ပြီး ဘဏ္ဍာငွေစည်းကြပ်ရာတွင် ဒေသန္တရ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကိုလည်း လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အလွန်အမင်းရှိခြင်းမှ လျော့ချလာနိုင်ခဲ့သည်။ Pusch နှင့်အခြားပုဂ္ဂိုလ်များက အပြစ်ပေးရာတွင် အဆိုပါ ပြောင်းလဲလာမှု အင်အားများသည် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခံရသော ကိုယ်စားလှယ်များ အပါအဝင်၊ ဒေသခံများနှင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ အရာရှိများ၏ မျှော်လင့်ချက်များကို သန်စွမ်းလာစေပါသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံတော်အတွင်း ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်းကိုလည်း အကူအညီပေးပါသည်။ သို့သော် ဘတ်ဂျက်ခွဲဝေရေးကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များတွင် ပိုမို ကောင်းမွန်မှုရှိစေရန် ယခုထက်တိုင် လိုအပ်ချက်များစွာ ရှိနေပါသေးသည်။

အမှန်စင်စစ် ဆယ်စုနှစ်များကြာသည့်တိုင်အောင် အာဏာယူအုပ်ချုပ်သူအဆက်ဆက်က သာမန်ပြည်သူများကို လစ်လျူရှုထားပြီးနောက် အစိုးရသည် ဥပဒေနှင့်အညီ တရားဝင်ဖြစ်တည်သော အများလက်ခံသည့်နိုင်ငံတော်ကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန် တန်ဖိုးရှိသည့် ယန္တရားတရပ်ကို မေ့လျော့ကောင်း မေ့လျော့နေနိုင်သည်။ အခန်း (၃) တွင် Yawbawm Mangshang နှင့် Michael Griffiths တို့က ဆယ်စုနှစ်ချီကြာခဲ့သော နိုင်ငံ၏ဆိုးရွားသော အတွေ့အကြုံများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန်၊ နိုင်ငံတော်က စေ့စပ်ပေးသည့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးခြင်းယန္တရား ကို မည်မျှမည်မျှ တိုးချဲ့ရမည်ဆိုခြင်း စူးစမ်းလေ့လာခဲ့ကြသည်။ ဤကဏ္ဍကို စူးစိုက်ရာတွင် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကာအကွယ်ပေးခြင်း အစီအစဉ်သည် ပြည်သူ၏ ယုံကြည်ကိုးစားမှုကို တည်ဆောက်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး၊ သဘောတူညီချက်အခြေခံဖြင့် တရားဥပဒေနှင့်အညီဖြစ်မှုကိုလည်း ထူထောင်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ စစ်တပ်၏ “လုံခြုံရေး” တာဝန်ဟူသည့် ထင်မြင်ယူဆချက်များထက် လူမှုဘဝသက်သာချောင်ချိမှုအတွက် ဖြည့်ဆည်းမှုသည် နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံတော်အကြား အကွာအဝေးကို တံတားထိုးပေးနိုင်ကြောင်း၊ နိုင်ငံတော် အနေဖြင့်လည်း လူမှုဖူလုံရေးအတွက် ကတိကဝတ်ပြုဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဟု ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်။ ၎င်းတို့၏မျှော်မှန်းချက်မှာ နိုင်ငံတော်က လူမှုဖူလုံရေးနိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ဆယ်စုနှစ်ကြာ ဖွံ့ဖြိုးအောင်ဆောင်ရွက်ဖို့ တစ်ခုအတွက်တည်း မဟုတ်ပါ။ လက်ရှိအစီအမံများကို တိုးချဲ့ခြင်းအပါအဝင်ဖြစ်သည့် နိုင်ငံတော်ကဦးဆောင်သည့် လူမှုရေးကာကွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ ယန္တရားကို ပို၍ အားလုံးပါဝင် အကျုံးဝင်နိုင်ရေး ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်စေချင်ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်းတွင် ဆောင်ရွက်နေသည့် တရားဝင် မဟုတ်သော ဒေသန္တရ လူမှုရေးကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှု လုပ်ငန်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် အခွန်စည်းကြပ်ခြင်းတို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။ လူမှုဘဝ သက်သာချောင်ချိရေး အတွက် ငွေကြေးတိုးမြှင့် အသုံးပြုခြင်းသည် အဆိုပါ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များအတွက် အရေးကြီးပါသည်။ ဤအတောအတွင်း နိုင်ငံတော် အရာရှိများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း နိုင်ငံသားများ၏ ယုံကြည်မှုကို ရရှိစေရန် ဆယ်စုနှစ်များစွာကြာ ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့သည် လူမှုဖူလုံရေး ထောက်ပံ့ပေးနေသော ဒေသန္တရ လူမှုအဖွဲ့အစည်း ယန္တရားများကို အသိအမှတ်ပြု၍ မိတ်ဖက်အဖြစ် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

အကယ်၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နယ်စပ်များတွင် မတည်ငြိမ်မှုများ အတွက် ရေရှည်ငြိမ်းချမ်းရေး ရရှိလာစေရန် အတွက်ဆိုလျှင် လူမှုရေးအုပ်စုများ အမြစ်တွယ်အောင် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပြီး အလေးအနက် ဂရုစိုက်ခြင်းသည် အထူးအရေးကြီးဆောင်ရွက်ရမည့် အလုပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဆယ်စု နှစ်များတိုင်အောင် ကြာရှည်ခဲ့သည့် ပြည်နယ်များအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားပဋိပက္ခများ၏

အကျိုးဆက်အဖြစ် နိုင်ငံတော်မဟုတ်သော ရပ်ရွာအခြေပြု အခြေခံ ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများသည် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိတ်ဖက် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ချိတ်ဆက်လျက်ရှိကြသည် (Decobert 2016)။ Si Thura နှင့် Schroeder တို့၏ ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုဆောင်ရွက်ပုံ၏ ဖြစ်စဉ်လေ့လာချက်ကို ဖော်ပြရလျှင်၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလတွင်၊ ကရင်ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုပေးသည့်အဖွဲ့နှင့် မြန်မာကျန်းမာရေးနှင့် အားကစားရေးဝန်ကြီးဌာနတို့က မရှိမဖြစ်လို အပ်သည့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်း ဆက်ဆံရေးများကို ပျိုးထောင်ခဲ့ကြသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားမှုများအတွင်းရှိ လူများ၏ ကျန်းမာရေးကောင်းမွန်စေရေး အတွက်သာမဟုတ်ပဲ ရေရှည်အပစ် အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်များ ပို၍ခိုင်မာနိုင်စေဖို့အတွက်လည်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့မှ ဆက်လက်၍ မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့ တောင်ပိုင်းအတွင်း စောစီးသော အားထုတ်မှုများအဖြစ် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ကတည်းက NLD နှင့် MoHS တို့မှ အဆင့်မြင့် ကတိကဝတ်တို့ဖြင့် ပူးပေါင်းလေ့ ကျင့်သင်တန်းပေးမှုနှင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းလုပ်ငန်းတို့ကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့သည်။ ဦးသိန်းစိန် အစိုးရကာလ ကတည်းကရှိခဲ့သော နိုင်ငံရေးတွေ့ ဆုံဆွေးနွေးပွဲအသေးစိတ်ပုံစံသည် ငြိမ်းချမ်းရေးစေ့စပ်ညှိနှိုင်းပွဲများ၏ အခြေခံအဖြစ်ကျန်ရှိနေသော်လည်း (Su Mon Thazin Aung 2016 ကိုကြည့်ပါ) ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သောအုပ်ချုပ်မှုနှင့် နိုင်ငံတစ်ပုဒ်ရို လူမှုဝန်ဆောင်မှုတွင် ပို၍ လုပ်ထုံးနှင့် အညီဖြစ်သောတိုးတက်မှုသည် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အားလုံး တနိုင်ငံလုံးအပစ် အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှုလက်မှတ်ရေးထိုးပြီးမှသာ ရှေ့သို့ပိုမိုတိုးတက်နိုင်မည်ဖြစ် ပါသည်။ သို့သော်လည်း ၂၀၁၄ ခုနှစ် ကတည်းက အစိုးရမဟုတ်သော အသိအမှတ်ပြုခံရသည့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များမှ စစ်ဖျက်ဆီးမှုဒဏ်ခံရသော အသိုက်အဝန်းများ အတွင်း အဓိပ္ပါယ် ပြည့်ဝသော ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် လိုအပ်သော ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရေး ချဉ်းကပ်မှုပုံစံ ရည်မှန်းချက်အမြင်များကို တင်ပြ ကမ်းလှမ်းခဲ့ကြသည်။

နေရာများ

၁၉၈၈ ခုနှစ်အတွင်း ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ပြိုကျပြီးသည့် အချိန်ကစ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အရင်းအနှီးနှင့် ကုန်စည်စီးဆင်းမှုနှင့်တို့အတွက် ဖြေလျော့မှုများ ရှိလာခဲ့သည်။ အတိုင်းအတာမည်မျှမည်မျှ ရှိသည်ကို မသိရှိခဲ့ရပါ။ သို့သော် ၂၀၁၁ ခုနှစ် ကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံသည် ငွေကြေးနှင့် သယံဇာတထုတ်လုပ်ခြင်းကို ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာရေစီးကြောင်း ထဲသို့ ပိုမို ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတစ်ပုဒ်တွင် စီးပွားရေးနှင့် နက်ရှိုင်းသောဈေးကွက် ဖော်ထုတ်ရေး၏ လူမှုရေးအကျိုးသက်ရောက်မှုများသည် သိသာထင်ရှားစွာ

အမျိုးမျိုးကွဲပြားလာခဲ့သည်။ မြန်မာ့ကျေးလက်ဒေသအပိုင်းကို စူးစမ်းဖော်ထုတ်ရာတွင် မြတ်သီတာဝင်းနှင့် ပူးတွဲစာရေးသူများသည် မကြာသေးခင်နှစ်များအတွင်း၌ စီးပွားရေး ပြောင်းလဲမှုပုံစံ အမျိုးမျိုးသည် မည်သို့ .မည်ပုံ အထူးလျှင်မြန်စွာ စက်မှုစိုက်ပျိုးရေးအပေါ် မောင်းနှင်ခဲ့သည်ဆိုခြင်းကို မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည်။ လူငယ်များနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုမရှိသော လယ်ယာ လုပ်သားများသည် မြင့်မားသော လုပ်ခလစာကို ရှာဖွေရန် ဖွံ့ဖြိုးလာသော မြို့ .ပြင်ပဟိုဠာနများ သို့ရွှေ့ .ပြောင်းခဲ့ကြသည်။ လယ်ယာလုပ်အားခ မြင့်တက်ခြင်းနှင့် လုပ်သားရှားပါးမှုသည် စက်မှု လယ်ယာအဖြစ်သို့ .အလျှင်အမြန်ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ဤရလဒ်ကြောင့် များသောအားဖြင့် တရုတ်လုပ် အလုပ်သမား ချွေတာသော စက်မှုကိရိယာများသည် နည်းပညာ အသစ်အဆန်းများအတွင်း အသုံး ချနိုင်မည်ဟု နားလည် သဘောပေါက်ကြသည်။ ယင်းစက်ကိရိယာများကို အကြွေးစနစ်ဖြင့်လည်း ငှားရမ်း/ဝယ်ယူခြင်း သဘောတူညီချက်များဖြင့် အသုံးချနိုင်သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပထမဦးဆုံး မိတ်ဆက်အသုံးပြုခဲ့သည့် ယင်းစက်ပစ္စည်းများသည် ယခုအခါ အမြောက်အမြား ဝယ်ယူနိုင်ပြီဖြစ်ပြီး ကျောထောက်နောက်ခံအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ရိတ်သိမ်းစက်များနှင့်အတူ တွဲပါသော ဘီးလေးဘီးတပ် လယ်ထွန်စက်များသည် နှစ်ဘီးတပ် လယ်ထွန်စက်များထက် သုံးဆ ပိုပေးဝယ်ယူရသည်။ သို့ .သော်လည်း ဤပုံသဏ္ဍာန် ပြောင်းလဲချက်များသည် နိုင်ငံတစ်လွှားတွင် တစ်ပုံစံထဲ တူညီမှုတော့ မရှိခဲ့ပေ။ တကယ်တော့မြတ်သီတာဝင်းနှင့် သူ၏သုတေသနအဖွဲ့က ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်ခဲ့သည်မှာ ဝင်ငွေရလမ်းအဖြစ် စိုက်ပျိုးရေးအပေါ် အိမ်ထောင်စုများ၏ မှီခိုနေရ မှုအတိုင်းအတာနှင့် သီးနှံအမျိုးအစားတို့ အပေါ်မူတည်ပြီး ဒေသနှင့် အိမ်ထောင်စုအလိုက် စက်မှုစနစ်သို့ပြောင်းလဲခြင်းတွင် အတော်ကြီးမားသော ကွာဟပြောင်းလဲမှုရှိနေသည်ဆိုသည့် အချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ပေါ်ထွက်လာသည်မှာ ယခုတင်ပြမှုနှင့်တစ်ခုတည်းဖြစ်သော မက်ခရိုအဆင့် ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများ၏ အကျိုးအားကြောင့် ယခုအခါ လက်လှမ်းမီလာသော ဘဏ္ဍာရေး၊ စက်မှုနှင့် အခြားသော နည်းပညာများကို အသုံးချလျက် မြန်မာ့စီးပွားရေး အဆောက်အအုံဆိုင်ရာ အရွေ့များက ဖန်တီးလိုက်သော စွန့်စားရမှုများကို ကိုင်တွယ်စီမံရန် ကြိုးစားနေသော စိုက်ပျိုးရေးအိမ်ထောင်စုများ ဖြင့်ဖွဲ့စည်းအပ်သော ပုံရိပ်တစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ့ပြင်ပမျက်နှာပြင်အပိုင်းမှာရော၊ သယံဇာတများနှင့် တကွ ယင်းတို့အား ခွဲဝေမှုများအပေါ်ငြင်းခုံ ဆွေးနွေးမှု အပိုင်းများမှာပါ မြန်မာ့လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများမှာ ပို၍ထင်သာမြင်သာ ဖြစ်လာပါသည်။ သယံဇာတထုတ်ယူမှု လုပ်ငန်းစီမံကိန်းများနှင့် ဆက်ဆိုင်သော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဖြစ်ပေါ် ပြောင်းလဲမှုများသည် သယံဇာတကြွယ်ဝသော ပြည်နယ်များရှိ ဒေသခံများအပေါ် သက်ရောက်မှုများရှိနေပြီး ၁၉၄၈ခုနှစ်လွတ်လပ်ရေး ရရှိစဉ်ကတည်းက မြန်မာ့တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ပြည်နယ်များ၏

သယံဇာတပေါများရာဒေသများတွင် ကမ္ဘာ့အရှည်ကြားဆုံး ပြည်တွင်းစစ်များဖြင့် နက်ရှိုင်းစွာ အမြစ်တွယ်နေလျက်ရှိသည် (ကိုးကား။ Jones 2014; Lintner 1994; Smith 1999)။ ကချင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းဒေသတွင် အထူးသဖြင့် သယံဇာတများနှင့် မည်သို့ ခွဲဝေခံစားမည့် မေးခွန်းမှာ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထင်ရှားပေါ်လွင်သော စိန်ခေါ်မှုတစ်ခုအဖြစ် ကျန်ရှိနေပါသည် (ကိုးကား။ Sadan 2016)။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ၁၇နှစ်ကြာ ကချင်လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (ကေအိုင်အေ-KIA)နှင့် မြန်မာအစိုးရအကြားတည်ရှိခဲ့သော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက် ပျက်ပြားခဲ့ခြင်း၏ အရေးအကြီးဆုံးသော အကြောင်းရင်း အတိုင်းအတာများအနက်မှ တစ်ခုမှာ “အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအရင်းရှင်စနစ်” ဟုတနည်းအားဖြင့် ဖော်ပြနိုင်သော သဘာဝသယံဇာတများအား အုပ်စီးချယ်လှယ်ခွင့်နှင့် ဝန်းရံဆက်စပ်လျက် မြန်မာ့စစ်ဖက်နှင့် ကချင်ဖက်မှ အထက်တန်းလွှာ လူစုတို့အကြား ပြေလည်အောင် ညှိနှိုင်းလို့ရမရ ဟူသည့်အချက်ပင်ဖြစ်ပါသည် (ကိုးကား။ Woods 2011; see also Jones 2016)။ သယံဇာတများကို အုပ်စီးချယ်လှယ်ခြင်းရှိသကဲ့သို့ သယံဇာတထုတ်ယူခြင်းနှင့် ဥပဒေမဲ့ မူးယစ်ဆေးဝါးများကြောင့် ဖြစ်ရသော လူနေမှု ဘဝကမောက်ကမ ဖြစ်မှုများနှင့် ပတ်သက်ပြီး နက်ရှိုင်းလာနေသော မကျေနပ်ချက်များသည် အင်အယ်လ်ဒီ အစိုးရလက်ထက်တွင် အနည်းအကျဉ်းသာပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။ အင်အယ်လ်ဒီက ၂၀၁၇ခုနှစ် မတ်လတွင် ဦးတီခွန်မြတ်အား ပြည်သူ့လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် အဆိုပြုပြီး ရွေးချယ်တင်မြောက် ခဲ့ပြီးနောက် ဤသိမြင်သဘောပေါက်ခြင်းကို အားဖြည့်ပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဦးတီခွန်မြတ်သည် မူးယစ်ဆေးဝါးဖောက်ကားမှုနှင့် ဆက်နွယ်သော သမိုင်းကြောင်းတစ်ခု ရှိခဲ့ရုံသာမကဘဲ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း ဒေသတွင် တပ်မတော်နှင့် မဟာမိတ်ဖြစ်သော ကွတ်ခိုင်ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့၏ ခေါင်းဆောင်ဟောင်းတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။ တကယ်တော့ဂါဘုဆီ(Gabusi) ချပြသကဲ့သို့ ပြောရလျှင် အာဏာရှင်ခေတ်၏အမွေများက မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ရပ်ဆိုင်း နေစေရန်နှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်သို့ သွားရာ လမ်းကြောင်း များကို ပိတ်ဆို့ လျက်ရှိသည်။

သဘာဝသယံဇာတများအား စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသောရှုပ်ထွေးမှုများနှင့် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး၏ဆိုးမွေများကို မြန်မာ့အထူး စီးပွားရေးဇုန်များတွင် အလားတူဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ပြည့်ဖြိုးမောင်နှင့် Tamas Wells တို့၏ တင်ပြချက်ပါအခန်း (chapter)တွင် မှတ်ချက်ပြုထားသည့်အတိုင်းပြောရလျှင် စက်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ကိုမြှင့်တင်နိုင်အောင် ကြီးကြပ်ထိန်းကွပ်ရေးဆိုင်ရာ ခွဲခြားချက်များရှိနေပြီး ဒေသခံတို့၏ ဆန္ဒကိုဆန့်ကျင်၍ အကောင်အထည်ဖော်နေသော ဤဇုန်များ သည် ဒေသခံတို့အတွက် ကတိပြုထားသည့် စီးပွားရေးအကျိုးကျေးဇူးများအပေါ် သံသယရှိစရာဖြစ်နေပြီး

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများအတွက်လည်း စိုးရိမ်ပူပန်မှု ရှိနေရသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်ကတည်းကစပြီး ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခွင့် လွတ်လပ်မှုကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည့် အလျောက် နိုင်ငံတောင်ပိုင်းရှိထားဝယ်၊ ရန်ကုန်အနီးရှိသီလဝါနှင့် နိုင်ငံအနောက်ပိုင်း ပဋိပက္ခများ ကြောင့် ထိခိုက်မှုများခံနေရသော ရခိုင်ပြည်နယ်စသည်တို့ရှိ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များသည် ပြင်းထန်လာသော ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုနှင့် သယံဇာတထုတ်ယူမှုများအတွက် နေရာများ အဖြစ်သာမကဘဲ၊ အရှိန်မြင့်တက်လာသော နိုင်ငံရေးအားပြိုင်ရာနေရာများအဖြစ် ပါဖြစ်လာကြပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ပြည့်ဖြိုးမောင်နှင့် Wells တို့က အများပြည်သူနှင့် အထက်တန်းလွှာတို့၏ ထောက်ခံ အားပေးမှုဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုအစီအစဉ်များနှင့် မဟာဗျူဟာများသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ထိခိုက်ပျက်စီးစေသော သဘာဝအင်အားစုများ လျော့ပါးသက်သာ စေရန်နှင့် ရွာသားများထံမှ ယခင်ကသိမ်းယူခဲ့သော မြေယာများအတွက် လျော်ကြေးငွေရရှိစေရန် ရည်ရွယ်သော အပြောင်းအလဲများကို တွန်းအားပေး၍ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ကြောင်း ရေးမှတ်ထားပါသည်။ ဤတိုးတက်မှုလက္ခဏာများရှိသော်ငြားလည်း ၎င်းတို့၏ တင်ပြချက်အခန်း(chapter)တွင် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေသော အုပ်စုများသည် သူတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ထောက်ပံ့ အားပေးရေးလှုပ်ရှားမှုများနှင့် ကုမ္ပဏီများရော အစိုးရအရာရှိများပါ ဦးဆောင်နေသည့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်လှုပ်ရှားမှုများ အကြား အခက်အခဲမှ လွတ်မြောက်ရာနည်းလမ်းများ ရှာဖွေရာတွင် ပြင်းထန်နက်နဲသော ချိန်ခွင်လျှာ မညီမျှမှုကြောင့် ချုပ်ချယ်ခံရကြောင်း ထင်ရှားပေါ်လွင်စေခဲ့ပါသည်။ တကယ်တော့ ဤအထူး မြေနေရာကိစ္စများကို ကျားကန်ပေးသော လျော့ပေါ့ခွင့်ပြုမှုများဖြင့် အပေးအယူညှိထားမှုများမှာ အစိုးရ၏ မူပြောင်းသော်ငြားလည်း အမြဲလိုလိုဖိအားဒဏ်ကို ကြုံကြုံခံနိုင်သည့် သက်သေတွေ ရှိနေခဲ့ပြီဖြစ်ရာ စောင့်ကြည့်လေ့လာသူတစ်ဦးက အရောင်စုံစွာ ခြယ်သင်္ချာပေါ်ပြသလို လူမှုရေး အဖွဲ့အစည်းများထံမှ တင်းမာသော ဆန့်ကျင်မှုကြုံရလည်းမသေနိုင်သော “ဖုတ်ကောင်-zombie” ဇုန်များဟု ရေးသားခဲ့သည် (ပြည့်ဖြိုးမောင်နှင့် Wells ကိုရူပါ)။ အင်အယ်လ်ဒီအပေါ် နိုင်ငံတကာအစိုးရများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက ဖိအားအတော်အတန် ပေးလာသည်နှင့်အတူ စုကြည်ဦးဆောင်သောအစိုးရသည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ (SEZs) ၏ ရိုက်ခတ်မှုကို ခံရသော ဒေသခံပြည်သူများ၏ မျှော်လင့်ချက်များကို အကာအကွယ်မူပေးနိုင် မပေးနိုင် ဆက်လက်စောင့်ကြည့်ဖို့ ကျန်ရှိနေပါသည်။

မြန်မာ့နိုင်ငံရေးတာဝန်များကို ထမ်းရွက်နေသော ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်များသည် တုံ့ပြန်မှုအားနည်းခြင်းနှင့် အရေးတယူဆောင်ရွက်မှုအားနည်းနေသည်ဆိုသော အမြင်များသည် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်း နှင့် ဈေးကွက်ဖော်ဆောင်မှု၏ အကျိုးဆက်များကို ဝင်ရောက်ဖြန်ဖြေခြင်း

တို့နှင့်ပတ်သက်သော အဓိက ဆုံးဖြတ်ချက်အများစုကို နေပြည်တော်ရှိ အထက်တန်းလွှာများမှ ချမှတ်နေကြခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ မကြာခင် နှစ်များအတောအတွင်း နီကိုလတ်စ် ဖာရယ်လီ (Nicholas Farrelly)က ၂၀၀၅ခုနှစ်ကတည်းကအမျိုးသားအုပ်ချုပ်ရေး၏ ဗဟိုချက်ဖြစ်ခဲ့သော နေပြည်တော်တွင် စူးစမ်းလေ့လာရေးခရီးတစ်ခုကိုသွားခဲ့ပါသည်။ သူ၏ တင်ပြချက်ပါ အခန်း (chapter)တစ်ခုတွင် အာဏာကိုတည်ထောင်ကျင့်သုံးရာတွင် နေရာအဝန်းအပိုင်းသည် ပြည့်စုံမှု တွင် ပါဝင်ရမည်ဟူသော စစ်တပ်၏ အယူအဆအပေါ် အခြေခံပြီး ခြုံပုတ်တော နှင့် လယ်ကွင်းများမှ မြို့တော်ဖြစ်လာအောင် ထုဆစ်တည်ဆောက်ခဲ့ကြောင်း ရှင်းလင်း တင်ပြထားပါသည်။

နေပြည်တော်ကို နိုင်ငံခြားစောင့်ကြည့်လေ့လာသူအများစုက နယ်မြေဒေသများ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်း၊ ယဉ်ကျေးမှုတို့နှင့် ဆိုင်သော သာမန်ဥပဒေများကိုပင် ချမှတ် ဆုံးဖြတ်မှုပေးနေသည့် ထူးဆန်း၍ ပုံမှန်မဟုတ်သော နေရာဌာနတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ သို့သော် ဖာရယ်လီ(Farrelly) မှတ်ချက်ပြု ရေးသားထားသည့်အတိုင်း ဤကြီးကျယ်ခမ်းနားလှသော မြို့တော်၏ ကျယ်ဝန်းပြီး ဘေးစည်းနှစ်ဖက်စလုံးတွင် သစ်ပင်များ စီတန်းစိုက်ပျိုးထားသော လမ်းမကျယ်ကြီးများနှင့် လိုအပ်သည့် အရွယ်အစားထက် ပိုအောင် တည်ဆောက်ထားသော အခြေခံအဆောက်အအုံတို့၏ အခြားတစ်ဖက်ကို နားလည်အောင် အလေးအနက်ထား ကြိုးပမ်းချက်များမှာ မရှိသလောက် နည်းပါးပါသည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်က မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူအများစုသည် သမိုင်းဝင် ပျဉ်းမနားမြို့၏ အပြင်ဖက်တွင် ဖြစ်ပေါ်နေခဲ့သောဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် ဗျူရိုကကရေစီ ယန္တရား လှုပ်ရှားမှု များနှင့်ပါတ်သတ်၍ နားလည်သဘောပေါက် သိရှိမှု မရှိခဲ့ကြပေ။ သို့တိုင် ရန်ကုန်မြို့ အတွက် အစားထိုးစရာတစ်ခုအနေနှင့် နေပြည်တော်သည် ကျေးလက်ဒေသသို့မဟုတ် မြန်မာ့နယ်စပ်ဒေသတို့ရှိ လူနေမှုဘဝမှ ကဏ္ဍအလိုက် ထူးခြားကွဲပြားစွာ အညွန့်တလူလူ ထွက်နေသော အလတ်တန်းလွှာမြို့တစ်မြို့အဖြစ် ယင်း၏ နာမည်သတင်းနှင့် အဆင့်အတန်းကို ထူထောင်ထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ဖာရယ်လီ(Farrelly) မှတ်ချက်ပြု ရေးသားထားသည့်အတိုင်း ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအကြပ်အတည်းများကို ကြုံတွေ့ရသည့် အခိုက်အတန့် များအတွင်း စစ်အာဏာရှင်အကြိုက် တည်ခဲ့သော နေပြည်တော်ကို အင်အယ်လ်ဒီအစိုးရက မဲဆန္ဒရှင်များ၊ ပြဿနာရှာနိုင်ချေရှိသော အရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်း၏ အသေးစိတ် စူးစမ်းစစ်ဆေးခြင်းမှ လွတ်ကင်းသော ဆိတ်ငြိမ်နားခိုရာအရပ်တစ်ခုအဖြစ် သာမန်မြန်မာ့မြို့ သို့မဟုတ် တိုင်း/ပြည်နယ်နေ ဘဝထက် ဤကျယ်ဝန်းသော နေရာကို ရွေးချယ်စရာအဖြစ် အများဆုံး အသုံးချခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံရေး

လွန်ခဲ့သော ၅နှစ် အတွင်းတွင် နိုင်ငံ၏ အရပ်သားတစ်ပိုင်း အစိုးရ အုပ်ချုပ်ရေးဖွဲ့စည်းပုံနှင့် လွှတ်တော်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာတို့အပေါ် စစ်တပ်ကထိန်းထားသော

ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုအကြောင်းတို့ကို များစွာရေးသားဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည် (ကိုးကား။ Egreteau 2014, 2017; Farrelly နှင့်ချစ်ဝင်း 2016; Jones 2014; Slater 2014)။ ဤအကြောင်းအရာနှင့် ဆက်စပ်၍ မောင်အောင်မျိုး၏ တင်ပြချက်အခန်း(chapter)တွင် ၂၀၁၆ခုနှစ်မတ်လတွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်က အာဏာစတင်ယူစဉ်ကတည်းကစပြီး အရပ်သားအစိုးရနှင့် စစ်တပ်အကြား လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာခွဲဝေရေး ညှိနှိုင်းမှုများကို တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့သည်။ အာဏာ ရှင်အုပ်ချုပ်မှုစနစ် ၏ တရားဝင်နှင့် တရားမဝင် အမွေအများအပြား ရှိနေခဲ့ရာ ဥပမာအားဖြင့် လွှတ်တော်ရှိအမတ်နေရာ ၂၅%ကို စစ်တပ်ကထိန်းချုပ်ထားမှုနှင့် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနအပြင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန အပါအဝင် သော့ချက်ကျသော ဝန်ကြီးဌာနများကို ထိန်းချုပ်ထားခြင်းသည် နေ့စဉ်ဘဝကို ဖြတ်သန်းနေသော ပြည်သူလူထုက မျှော်မှန်းသော ပြောင်းလဲမှုမျိုးကို အင်အယ်လ်ဒီအစိုးရသစ်က ဆောင်းကျဉ်း ပေးနိုင်မည့် အခြေအနေအတွက် သိသာထင်ရှားသော အဟန့်အတားဖြစ်လျက်ရှိနေပါသည် (မောင်အောင်မျိုး ၂၀၁၄တွင်လည်းဖတ်ရပါ)။ သို့တိုင် မောင်အောင်မျိုး တင်ပြသည့်အတိုင်း သော့ချက်ကျသည့် ဝန်ကြီးဌာနများအပေါ် တရားဝင်အသာစီးရယူထားမှုနှင့် လွှတ်တော်တွင် ယင်း၏ အမတ်နေရာ ၂၅%အထိ ကိုယ်စားပြုခွင့်တို့သည် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ အရပ်သားအစိုးရ နှင့် တပ်မတော်အရာရှိများအကြား အခြေခံအကျဆုံး တင်းမာမှုဖြစ်သည်။ အရပ်သားဝန်ကြီးများ၏ ဝန်ကြီးဖြစ်ထိုက်မှု အရည်အချင်းများကို ပြန်သုံးသပ်ရန် အဆိုပြုသော ကိစ္စများကဲ့သို့သော အလွန်ရှားပါးသည့် ကိစ္စများတွင်သာ အရပ်သားကိစ္စများထဲသို့ စစ်တပ်အပိုင်း၏ ဇွတ်အတင်း ဝင်ရောက် စွက်ဖက်ခြင်းကို အင်အယ်လ်ဒီက အများသိအောင် ပယ်ချမှု ပြုခဲ့ပါသည်။ ကာကွယ်ရေးနှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေးတို့နှင့် ပတ်သက်သော ဆွေးနွေးစရာပြဿနာများတွင် တပ်မတော်၏ရပ်တည်ချက်အနေအထားကို NLD အစိုးရ အနေဖြင့် ကိုယ်ပိုင်မူဝါဒဖြင့်သာ အနည်းနှင့်အများ ဆုံးဖြတ် ကျင့်သုံးလာခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့သော ရပ်တည်မှုအနေအထားသည် နိုင်ငံတကာ စောင့်ကြည့်လေ့လာသူ များထံမှ ဝေဖန်မှုကို ဆွဲခေါ်ရာ ရောက်ရှိလာမကဘဲ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အနေဖြင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း(EAO) အားလုံး နှင့် အရည်တည်တံ့သော ဖြေရှင်းမှုရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်စွမ်းတို့ အပေါ်တွင် အဓိက သက်ရောက်မှုရှိနေသော အချက်များအနက်မှ အချက်တစ်ခုလည်း ဖြစ်လာခဲ့သည်။

၂၀၁၁ခုနှစ်က သမ္မတဦးသိန်းစိန်လက်ထက်တွင် ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုခဲ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် အင်အယ်လ်ဒီလက်ထက်တွင် ပကတိအတိုင်း ဆက်လက်တည်ရှိနေပါသည် (ကိုးကား။ Pederson 2014)။ သို့သော် လွင်ချိုလတ်၊ Ben Hillman နှင့် သူတို့၏ စာရေးဖော်များ ခင်းပြသည့်အတိုင်း ဗဟိုအစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း(EAOs)များ ကြားရှိ ဆက်ဆံရေးများသည် ထိရလွယ်ခြင်းနှင့် အခြေအနေ တင်းမာနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များရှိ ပြည်သူလူထု၏ ဘဝများသည် ဆယ်စုနှစ်ခြောက်စုကျော်ကြာ ပဋိပက္ခများကြောင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးခံထားရပြီးဖြစ်ပါသည် (ကိုးကား။

Cheesman and Farrelly 2016)။ ကြမ်းတမ်းရက်စက်သော စစ်ရေးနှင့် တန်ပြန်တိုက်ခိုက်ရေးဆင်နွှဲလှုပ်ရှားမှုများအောက်တွင် နယ်စပ်ဒေသများရှိ အရပ်သား ပြည်သူလူထုတို့သည် မတည်ငြိမ်မှုနှင့် ဆိုးဝါးလှသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ ဒဏ်ကို နှစ်နှင့်ချီ၍ ခံစားစေခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည် (ကိုးကား။ Sadan 2016; Smith 1999)။ ဤလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု များသည် အစုလိုက်အပြုံလိုက် နေရပ်မှ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ကြရခြင်းနှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ရမှုများကို စတင်ဖြစ်ပွားစေခဲ့ပြီး မိသားစုများ၊ ဒေသခံ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများအပေါ် တွက်ချက်ဖော်ထုတ်၍ မရနိုင်လောက်သော ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို ကျရောက်စေခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည် (ကိုးကား။ Hedstrom 2016; Seng Maw Lahpai 2014)။ နှစ်ပေါင်းများစွာ ပဋိပက္ခများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီးနောက် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ချက်တစ်ရပ် ရရှိအောင် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးသည် အမြဲတမ်းအလွန်ကြီးမားခက်ခဲသော စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်လေ့ရှိခဲ့မည် ဖြစ်ပါသည် (ကိုးကား။ Farrelly 2012)။ သို့သော် ၎င်းတို့ရေးသားတင်ပြချက်၏ အခန်း(chapter)တစ်ခုတွင် ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း အစိုးရနှင့်စစ်တပ်တို့သည် ပို၍ ဖက်ဒရယ် ကျသော နိုင်ငံရေးစနစ်တစ်ခု၏ အခြေခံအတွက် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရမည့် အချက်အခြာကျသည့် တွေးမြင်ယူဆချက်များတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုး၍သာ သဘောထားကွဲလွဲလျက်ရှိနေပါသည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်လက်သို့အရပ်သားအုပ်ချုပ်ရေး အာဏာလွှဲပြောင်းပေးခြင်းနှင့် ထပ်တလဲလဲကျင်းပနေသည့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးပွဲအကြိမ်များမှနေ၍ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ အချက်အခြာရှိ တင်းမာမှုများကို ဖြေဖျောက်နိုင်စွမ်းရှိသည့် တိကျခိုင်မာ သော ဆွေးနွေးရေးယန္တရားများ ပေါ်ထွက်လာအောင် လုပ်ဆောင်ဖို့ရှိနေပါသေးသည်။

၂၀၁၇ခုနှစ် ဩဂုတ်လကစပြီး ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် ၂၀၁၀,၀၀၀ အသတ်ခံရပြီး ၂၀၁၅,၀၀၀ကျော် အိမ်နီးချင်းဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ နေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးခဲ့ရအောင် ကြမ်းတမ်းရက်စက်စွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော နိုင်ငံတော်စစ်တပ်က ဆင်နွှဲခဲ့သည့် “နယ်မြေရှင်းလင်းခြင်း စစ်ဆင်ရေး”များ ဆင်နွှဲခဲ့ရာ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းထက် ထိလွယ်ရှလွယ်သော လူများစု-လူနည်းစုဆက်ဆံရေး အတွက် သိသာထင်ရှားသော သက်သေသာစက မရှိတော့ပေ။ ကျော်ဇေယျာဝင်း၏ ရေးသားတင်ပြချက်ပါအခန်း (chapter)တစ်ခုတွင် ခင်းပြထားသည့်အတိုင်း ရိုဟင်ဂျာအခြေအနေ၏ ထိန်းချုပ်ရခက်ခဲခြင်းသည် ခေတ်အဆက်ဆက် စစ်အစိုးရများက ယင်းအုပ်စုအပေါ် ပြင်းထန်ပြီး စနစ်တကျ ဘာသာရေးအရ ကျင့်ထုတ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များ ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းတို့မှ ဆင်းသက်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည် (Schissler 2016; Wells 2016 ကိုလည်း ရှုပါ)။ နေဝင်း၏ ၁၉၆၂ခုနှစ် အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း ဆက်ပြီး ရိုဟင်ဂျာလူများကို နိုင်ငံ၏ နယ်မြေနိမိတ်ဆိုင်ရာနှင့် အမျိုးသားနိုင်ငံတော် လုံခြုံရေးအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ခံခဲ့ရသည် (ကိုးကား။ Cheesman 2017; Thawnghmung 2016)။ ကျော်ဇေယျာဝင်း ရှင်းပြသည့်အတိုင်း စစ်အုပ်ချုပ်ရေး၏ အမွေတစ်ခုဖြစ်သော အပြုသဘောမဆောင်သည့် သဘောထားများမှာ ပိုမိုပွင့်လင်း လွတ်လပ်သော

ယခုခေတ်မြန်မာ့နိုင်ငံရေး ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရိုဟင်ဂျာတို့အပေါ် ကြမ်းတမ်းရက်စက်မှု အတိုင်းအတာအသစ်တစ်ခုအဖြစ် အသွင်ဆောင်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၁ခုနှစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းများ လုပ်ဆောင်ချိန်ကစပြီး ဒီမိုကရေစီ အပြောင်းအလဲလုပ် ဆောင်နေသော အချိန်ကာလတွင် ဗုဒ္ဓဝါဒ၏ ဆုတ်ယုတ်ကျဆင်းလာမှုနှင့် ပတ်သက်သော စိုးရိမ်ပူပန်မှုများသည် ပုံနှိပ်မှုမှတစ်ဆင့် ဖတ်ရသောအပိုင်းမှာပင် တိုး၍တိုး၍ လက်လှမ်းမီလာနေသော လူမှုရေးမီဒီယာအပိုင်းမှာပါ ထုတ်ဖော်တင်ပြမှုများ ရှိလာပြီး လွတ်လပ်မှုနှင့် အမျိုးသားရေးတို့အတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုအန္တရာယ်ကို ရိုဟင်ဂျာတို့ကို သာဓကတစ်ခုသဖွယ် သရုပ်ဖော်ခြင်းများရှိလာခဲ့သည် (ကိုးကား။ Brootenနှင့် Verbruggen 2017; McCarthy နှင့် Menager 2017; Waltonနှင့် Hayward 2014)။ ဤအရေးတွင် နိုင်ငံတော် ပုဂ္ဂိုလ်များအပြင် ဘုန်းကြီးများ၊ အရပ်ဖက်လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် နေ့စဉ်ဘဝမှ ပြည်သူများပင် ပိုင်းဝန်းကျင်ထုတ်ရန်ကြိုးစာအားထုတ်မှု၏ အဓိကဖော်ဆောင်သူများ ဖြစ်လာကြပြီး အများပြည်သူ၏ ထင်မြင်ယူဆချက်ကို လိုရာပုံသွင်းရန်နှင့် ရိုဟင်ဂျာဆန့်ကျင်ရေး ထောက်ခံမှုအတွက် စည်းရုံးလှုပ်ရှားရန် ဆိုရှယ်မီဒီယာအားကို အမြဲရယူနေကြောင်းကို ကျော်လွန်ပေးပေးက ထောက်ပြခဲ့သည်။ တကယ်တော့ ကုလသမဂ္ဂက ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း အခြေအနေသည် "လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှု၏ သက်သေခံ အမှတ် အသားအားလုံး ပေါ်လွင်နေ"ဟု ပြောခဲ့သည့် အတောအတွင်းတွင် (ကိုးကား။ ။UNOHCHR 2018)၊ ရိုဟင်ဂျာအပေါ် ဆင်နွှဲခဲ့သော စစ်ဆင်ရေးလှုပ်ရှားမှုသည် မြန်မာပြည်တစ်နံတစ်လျား အောက်ခြေပြည်သူလူထု ထံမှ ကျယ်ပြန့်သော ထောက်ခံမှု ရရှိခဲ့ပြီး နိုင်ငံအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုအဖြစ် တည်ရှိနေသော နိုင်ငံခြားသား လူစုအဖြစ် ကြီးမားကျယ်ပြန့်စွာ သိမြင်သဘောပေါက်ထားသည်တို့ကို ပိုမိုခိုင်မာစေရန် အမျိုးသားရေးဝါဒီများအား စုရုံးရန် ဆင့်ခေါ်သံတစ်ခုလည်း ဖြစ်လာခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါသည်။

ဤအခြေအနေအရ မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း အမှတ်သရုပ် လက္ခဏာ ထုတ်ဖော်တင်ပြနိုင်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုတို့နှင့် ပတ်သက်သောမေးခွန်းများသည် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးတွင် ဆက်လက်၍ ကြီးမားသော စိန်ခေါ်ချက်တစ်ခုဖြစ်နေသည်မှာ အံ့ဩစရာမဟုတ်ပေ။ နိုင်ငံလူဦးရေ၏ သုံးပုံတစ်ပုံသည် ဗမာလူမျိုးမဟုတ်သူများဖြစ်နေရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးဖြစ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော ဖြေရှင်းစရာ ပြဿနာများသည် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအကူးအပြောင်း၏ အချက်အချာကျရာ နေရာတွင်ဆက်လက် တည်ရှိနေမည်ဖြစ်ပါသည် (Southနှင့် Lall 2018ကိုလည်းရှုပါ)။ အောင်ဆန်းစုကြည်သည် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရက်တစ် ဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းကို ခိုင်မာစွာထောက်ခံကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပြီဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့် လူများစုဖြစ်သော ဗမာလူမျိုးများအပါအဝင် ယင်းဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်း ပေါ်ထွန်း လာအောင် ဆောင်ကျဉ်းပေးနိုင်သော သူမတူသည့် နိုင်ငံရေး ဩဇာအာဏာ ရှိနေ ပါသည်။ သို့သော်လည်း Cecile Medail ၏ ရေးသားတင်ပြချက်ပါ အခန်း(chapter)တစ်ခုအရ နိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်းအများအပြားရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအပေါ် အခွင့်အရေး ခြားနားမှုရှိသော

ဆက်ဆံရေး ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေမှုနှင့်အတူ အမျိုးသားရေးတွင် “မြန်မာ” အမှတ်သရုပ်လက္ခဏာနှင့် ပါတ်သတ်၍ ဗမာလူမျိုးများ၏ အခွင့်ထူးခံနေရာ ရရှိမှုတို့အပေါ် ရရှိမစိုက်သရွေ့ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားများနှင့် ရင်ကြားစေ့ရေးကိစ္စမှာ ကိုင်တွယ်ရ ခက်ခဲမြဲ ခက်ခဲနေလိမ့် မည် ဖြစ်ပါသည် (Lallနှင့် လှလှဝင်း 2012; Walton 2013ကိုလည်း ရှုပါ)။ တိုင်းရင်းသားဆိုင်ရာ အမှတ်သရုပ်လက္ခဏာ သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခြင်းတို့အပေါ် မွန်လူမျိုးများ၏ သိမြင်သဘောပေါက်မှု အပေါ် Cecile ၏ စူးစမ်းလေ့လာမှုက ဤဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုကို ထိထိမိမိထောက်ပြ ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ သူမ မီးမောင်းထိုးပြထားသည့်အတိုင်း မွန်လူမျိုးအများအပြားက မြန်မာနိုင်ငံသည် လူနည်းစုဖြစ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအပေါ်တွင် ဗမာကိုယ်ပိုင် သမိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာစကားတို့ကို အတင်းခံယူကျင့်သုံးစေရန် ကြိုးစားနေသော လူများစုဗမာလူမျိုးတစ်မျိုး တည်းက ကြီးစိုးနေသော နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက် သိမြင်သဘောပေါက် နေပေသည်။ သူမ၏ ရေးသားတင်ပြချက်ပါ အခန်း(chapter)တစ်ခုတွင်လည်း အမှတ်သရုပ် သင်္ကေတ နိုင်ငံရေးမှတစ်ဆင့် နယ်စပ်ဒေသများရှိ တိုင်းရင်းသား ပဋိပက္ခများအတွက် ရေရှည်တည်တံ့သော နိုင်ငံရေးဖြေရှင်း ဆောင်ရွက်ချက်ရရှိရေး၏ အကျပ် အတည်းဆိုင်ရာ အရေးကြီးပုံကို မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည် (Laoutides and Ware 2016ကိုလည်း ရှုပါ)။ တကယ်တော့ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဗမာလူမျိုး မဟုတ်သူများ၏ အသံများကို ပိုမို ကြီးမားစွာ ပါဝင်ထည့်သွင်းခြင်းပြုရမည့်အပြင် မြန်မာအစိုးရသည် “မြန်မာ” ဖြစ်ရန် မည်သည့် အနက်သဘောဆောင်သည်ဟူသော အမေးခေါင်းစဉ်ဖြင့် အများပြည်သူပါဝင်သည့် ဆွေးနွေးပွဲများကို ဖွင့်ပေးရန် လိုလိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးအုပ်စုအားလုံး၏ အဖွဲ့ဝင်များ ဤလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ရန် လိုအပ်လိမ့်မည်ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနောက်ဆုံးအခြေအနေထိဖြစ်ရပ်အစဉ် ဆွေးနွေးပွဲများနှင့် ဤထုတ်ဝေမှုစာတွဲ

ဤ မြန်မာနိုင်ငံ အသွင်ကူးပြောင်းပြီးလား? (*Myanmar Transformed?*) ထုတ်ဝေမှုစာတွဲပါ အခန်းများသည် ဩစတြေးလျ အမျိုးသား တက္ကသိုလ် (Australian National University)၏ မြန်မာနောက်ဆုံးအခြေအနေထိဖြစ်ရပ်အစဉ် ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ဖတ်ကြားခဲ့သော စာတမ်းများ ပေါ်တွင် အခြေခံထားပါသည်။ မြန်မာနောက်ဆုံးအခြေအနေထိဖြစ်ရပ်အစဉ် ဆွေးနွေးပွဲများကို ဖော်ပြပါတက္ကသိုလ် ANU တွင် ၁၉၉၀ခုနှစ် စတင်အခြေတည်ကတည်းက တစ်နှစ်လျှင် နှစ်ကြိမ် ကျင်းပလာခဲ့ပါသည်။ ဤမြန်မာနောက်ဆုံးအခြေအနေထိဖြစ်ရပ်အစဉ် ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ သိသာထင်ရှားမှုအရှိဆုံးသော နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေး နှင့် စီးပွားရေး အပြောင်းအလဲများကို ပညာရှင်များ၊ အစိုးရအေဂျင်စီများ၊ မူဝါဒချမှတ်

ရေးဆွဲသူများ၊ ကုမ္ပဏီကဏ္ဍမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ၊ စာနယ်ဇင်း သမားများနှင့် ဩစတြေးလျလူထု၏ အဖွဲ့ဝင်များအား အသိပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ နှစ်များစွာ တိုင်အောင် မြန်မာနောက်ဆုံးအခြေအနေထိဖြစ်ရပ်အစဉ် ဆွေးနွေးပွဲများသည် မကြာမီက ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများနှင့် နိုင်ငံက ရင်ဆိုင်နေရသော ဖြေရှင်းစရာပြဿနာ စသည် တို့နှင့် ပတ်သက်သည့် သုတေသနရလဒ်များကို ဆွေးနွေးပြီး ခွဲခြမ်းလေ့လာရန် မြန်မာနှင့် မြန်မာမဟုတ်သော ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ စုဝေးတက်ရောက်ကြသည့် ဖိရမ်အနည်းငယ်ထဲက တစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ယခင်က မြန်မာနောက်ဆုံးအခြေအနေထိဖြစ်ရပ်အစဉ် ဆွေးနွေးပွဲများ အကြောင်းအရာများတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပဋိပက္ခ၊ အမျိုးသားပြန်လည်ရင်ကြားစေရေး၊ နိုင်ငံတော်/အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း ဆက်ဆံရေး၊ နိုင်ငံတော်/စစ်တပ်၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ကျေးလက်ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေး၊ စီးပွားရေးအလားအလာများနှင့် နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးကိစ္စများ ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၁ခုနှစ်ကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံတွင် တံခါးဖွင့်ပေးမှုနှင့် ထူးခြားသော လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများကို မြင်တွေ့ခဲ့ရပြီး ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤစာအုပ်တွင် စူးစမ်းလေ့လာ တင်ပြထားသော လူမှုရေးအရွေ့ဖြစ်ပေါ်စေသည့် စွမ်းအားများက ဆက်လက် ပြသနေသည့်အတိုင်း လက်တွေ့ကျသော အကျိုးဆက်များကို စူးရှထက်မြက်သော မျက်လုံးမျိုးဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပေါ်ထွက်လာ မည့် ဖြေရှင်းစရာ ပြဿနာများကို အာရုံစိုက်ကိုင်တွယ်မည့် ဆည်းပူးစရာ ပညာလိုအပ်ခြင်းမှာ ဘယ်ကာလ ထက်မဆို ပိုအရေးကြီးနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။

ဩစတြေးလျအမျိုးသားတက္ကသိုလ်တွင် ဖေဖော်ဝါရီလ၁၅ရက်မှ ၁၆ရက်အထိ ကျင်းပခဲ့သော 2017 မြန်မာနောက်ဆုံး အခြေအနေထိဖြစ်ရပ်အစဉ် ဆွေးနွေးပွဲသို့ တက်ရောက် ခဲ့သူများအား အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အစိုးရသစ်လက်ထက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ "အသွင်ကူးပြောင်းခြင်း" ကို သုံးသပ် ဆင်ခြင်ခိုင်းခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၇ခုနှစ်တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ အထူးကိုယ်စားလှယ်၊ နိုင်ငံတော်သမ္မတ၏ စီးပွားရေးအကြံပေး ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် နိုင်ငံတော်သမ္မတ၏ အမျိုးသား စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအကြံပေး ကောင်စီဝင်တစ်ဦးလည်း ဖြစ်သူ ဒေါက်တာအောင်ထွန်းသက်က အဓိကဆိုလိုရင်းပါ မိန့်ခွန်းကို ပြောကြားပေးခဲ့ပါသည်။ ကွန်ဖရင့်တွင် တင်ဆက်သူ အများစုကလည်း ဂုဏ်ပြုပြောဆိုခဲ့ကြပြီး နိုင်ငံအနေနှင့် မည်မျှဝေးလံသည်အထိ လျှောက်လှမ်းခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်ကို ပြသော လက္ခဏာတစ်ခုအဖြစ် သာကောပြခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကာလကြာရှည်စွာ ဖိနှိပ်ခံခဲ့ရသော တက္ကသိုလ်များမှာ မြန်မာ့ပြည်တွင်းစစ်အကြောင်း ခေါင်းစဉ်အပါအဝင် အမျိုးမျိုးသော ခေါင်းစဉ်များဖြင့် အချေအတင်ဆွေးနွေးပွဲနှင့် သုံးသပ်ဝေဖန်ရေးအတွေး ဆွေးနွေးပွဲကျင်းပရာ နေရာများ ဖြစ်လာနေပါသည်။ (ကိုးကား။ ။လွင်ချိုလတ်နှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အခန်း ၁၀၊ ဤထုတ်ဝေမှုစာတွဲ) ယခုလို မြန်မာအစိုးရ၏ အကြီးတန်းအဖွဲ့ဝင်များရော တက္ကသိုလ်ဆရာများပါ

ဩစတြေးလျအမျိုးသားတက္ကသိုလ်သို့ အလည်အပတ်သွားရောက်ခြင်းနှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခြင်းနှင့် လွတ်လပ်ပွင့်လင်းစွာ အချေအတင်ဆွေးနွေးခြင်းတို့အပေါ် ဂုဏ်ယူသော ပညာရေး/သဘောတရားရေး ကွန်ဖရင့်တစ်ခုသို့ တက်ရောက်ခြင်းတို့မှာ နှစ်အနည်းငယ်စောသော ကာလကဆိုလျှင်မှန်းဆယ့်ကြည်ရန်ပင် ခက်ခဲခဲ့မည်ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့သည် ဤအရှိန် ဆက်လက်တည်ရှိနေရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပညာရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်ပြုပြင်တိုးတက်ရေးသည် ရှေ့လာမည့် နှစ်များအတွင်း အင်အယ်လ်ဒီအစိုးရ၏ ဦးစားပေးအရေး ကိစ္စတစ်ခု အဖြစ် ဆက်ရှိနေရန် မျှော်လင့်ပါသည်။ ၂၀၁၇ခုနှစ်တွင် မြန်မာနောက်ဆုံးအခြေအနေထိဖြစ်ရပ်အစဉ် ဆွေးနွေးပွဲသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ခက်ခဲသော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအပြောင်းအလဲများကို ထောက်ကန်ပေးနေသည့် "အကောင်း မြင်ခြင်းနှင့် မျှော်လင့်ချက်ကင်းမဲ့ခြင်း" နှစ်ရပ်စလုံးအပေါ် ရှိနေသော ခံစားမှုအာရုံနှင့် နှစ်လုံးခွဲပါသည်။ ၂၀၁၇ခုနှစ်လယ်က စပြီး ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ကြေကွဲဖွယ် ဖြစ်ရပ်များကြောင့် ဤထုတ်ဖော်မှုတို့မှ ပြုခဲ့သလို စစ်အုပ်ချုပ်ရေး၏ ကြုံကြုံခံနေသော အမွေများအား ထုတ်ဖော်ခြင်းနှင့် အားလုံးပါဝင်ခွင့် ပိုရှိပြီး ဒီမိုကရေစီ ပိုကျသော မြန်မာနိုင်ငံအဖြစ်သို့ သွားရာလမ်းရှိ အတားအဆီးများကို မည်သို့ရှောင်သွားမည်ကို လမ်းပြနိုင်စွမ်းရှိစေခြင်းတို့မှာ ဘယ်ကာလထက်မဆို ပိုအရေးကြီးလျက် ရှိနေပါသည်။
